

Az Egri Törvényszék mint másodfokú bíróság
1.Pf.20.179/2019/5. szám

Az Egri Törvényszék mint másodfokú bíróság a [redacted] ügyvédi Iroda ([redacted]), eljáró ügyvéd: [redacted] ([redacted]) által képviselt **Lombard Pénzügyi és Lízing Zártkörűen Működő Részvénytársaság** (6720 Szeged, Somogyi Béla u. 19.) felperesnek – a dr. Kisházi János ügyvéd (3300 Eger, Fadrusz u. 20/b.) által képviselt [redacted]) I. r. és [redacted]) II. r. alperes ellen kölcsön visszafizetése iránt indított perében az *Egri Járásbíróság 4.P.20.913/2018/30.* sorszámú ítélete ellen az I. és II. r. alperes által benyújtott fellebbezés folytán – tárgyaláson kívül – meghozta az alábbi

Í T É L E T E T:

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét *megváltoztatja*, és a keresetet elutasítja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 (tizenöt) napon belül fizessen meg az I. és II. r. alperesnek mint egyetemleges jogosultaknak 433.000 (négy százharminchárromezer) Ft perköltséget.

Az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

INDOKOLÁS

I.

Az elsőfokú bíróság által megállapított *tényállás* szerint az I. r. alperes és a felperes jogelődje, a Lombard Finanszírozási Zrt. 2008. június 9-én kölcsönszerződést kötött, minek alapján a felperes jogelődje mint hitelező 3.099.000 Ft kölcsönt nyújtott az I.r. alperesnek gépjárművásárlás céljából. A felek írásba foglalt szerződése tartalmazta a törlesztőrészek induló és valamennyi törlesztőrészlet forintban meghatározott összegét, a törlesztőrészek számát, esedékességét valamint a teljes hiteldíj mutatót, emellett a „mértékadó devizanemet” svájci frankban határozta meg, a kamat és árfolyamváltozás elszámolási módjaként normál deviza konstrukciót rögzített.

A kölcsönszerződés egyedi részének aláírásával a felek a szerződés részévé tették a felperes jogelődjének gépjármű hitelezési tevékenységre vonatkozó üzletszabályzatát. Az üzletszabályzat a normál deviza konstrukció esetén a „kamatváltozás I. és II.” megfizetését a hitelező hirdetménye szerint rendelte. Értelmező rendelkezései körében meghatározta, mely árfolyamok alkalmazandók a fizetési kötelezettségek megállapítása során, szintén az értelmező rendelkezésekből kitűnően kamatváltozás II. alatt az általános szerződési feltételeket meghatározó hitelező az árfolyamváltozást értette. Ennek, valamint a törlesztőrészek kiszámítására vonatkozóan az üzletszabályzat képletet is rögzít. Rendelkezik továbbá arról, hogy a „kamatváltozás II-t” mikor, milyen esedékességgel „terheli ki”.

Az üzletszabályzat V.6. pontja szerint: amennyiben a kölcsönszerződésben megjelölt „mértékadó devizanem” nem magyar forint (HUF), a kölcsönszerződés deviza alapú szerződés, amely esetben a kölcsönbe vevő vállalja a mértékadó devizanem és a forint közötti árfolyamváltozásból eredő kockázatokat. Az árfolyamváltozás lehetséges mértéke Euró

esetében a mindenkori intervenciós sáv nagysága alapján limitálható, míg egyéb devizák esetében további kockázatot jelent az adott deviza és az Euró kerestárfoiyamának változása.

Az elsőfokú bíróság tényként állapította meg azt is, hogy az induló ügyleti kamat évi százalékos mértéke 7,87 % mértékű volt, de azt a szerződésben nem rögzítették. Az ugyanakkor a kamattörlesztés és a (fennálló tőke/ (napok száma/365)) hányadosaként kiszámítható, de az a 2015. évi törvényi elszámolásban is rögzítésre került.

A II. r. alperes a kölcsönszerződésből eredő fizetési kötelezettség teljesítéséért készfizető kezességet vállalt.

Az alperesek külön íven szövegezett kockázatteltáró nyilatkozatot nem írtak alá, a szerződés aláírását megelőzően ugyanakkor a finanszírozási kérelem előterjesztésével egyidejűleg kézhez vette a „Tájékoztató ajánlat személygépjármű deviza alapú hitel” elnevezésű okiratot, mely tartalmazta, hogy a kölcsön deviza alapú.

A szerződés az alperesek teljesítési késedelme miatt a felperes felmondásával 2014. szeptember 25-én megszűnt. A szerződésből eredő fizetési kötelezettségeiknek azonban az alperesek azóta sem tettek eleget.

II.

A felperes *keresetében* kérte, hogy a bíróság a szerződés részleges érvénytelenségét állapítsa meg, tekintettel arra, hogy az az ügyleti kamat százalékos értékét nem tartalmazza, és nyilvánítsa a szerződést érvényessé azzal, hogy 17,87 % mértékű éves ügyleti kamatot a szerződés részévé tesz. Kérte továbbá az alperest 2.788.692 Ft és 2017. november 28. napjától kezdődően ennek szerződés szerinti késedelmi kamata megfizetésére kötelezni.

Álláspontja szerint a szerződés érvénytelensége orvosolható, mert az ügyleti kamat mértéke a szerződésben rögzített adatok alapján kiszámítható. A szerződés megkötésére visszamenő hatállyal érvényessé tett kölcsönszerződés alapján kérte az alperesek egyetemleges kötelezését az általa megjelölt marasztalási összeg megfizetésére a Polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (Ptk.) 523. §-a alapján.

Az alperesek *ellenkérelme* a kereset elutasítására irányult az általuk elsődlegesen a kölcsönszerződés teljes, másodlagosan részbeni érvénytelenségére hivatkozással előterjesztett anyagi jogi kifogásuk alapján.

Álláspontjuk szerint a felperes jogelődje törvényi kötelezettsége ellenére nem tárta fel megfelelően a szerződéskötést megelőzően az annak devizaalapúságából eredő kockázatokat: a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (Hpt.) 203. § (6) és (7) bekezdésében meghatározott tájékoztatási kötelezettség ugyanis nem teljesíthető az üzletszabályzatban rögzített tájékoztatással, mely egyébként sem felel meg az **Európai Unió Bíróságának** a Tanács 93/13/EGK irányelve alapján kialakított értelmezési gyakorlatából, valamint a 2/2014. PJE határozatban foglaltakból kitűnő, a szerződési feltétel átláthatóságával szemben megfogalmazott követelményeknek; a szerződés egyedi – az alperesek által is aláírt – része a szerződéssel járó árfolyamkockázatra egyáltalán nem utal és egyéb módon sem kaptak erre vonatkozóan tájékoztatást. Mindezek miatt az üzletszabályzatnak a devizában való elszámolást kikötő és a fizetési kötelezettségeiket ennek alapján elszámolni rendelő feltételei, valamint V.6. pontja is tisztességtelen a Ptk. 209. §-a (1)

bekezdése alapján, ezért a Ptk. 209/A.§ (2) bekezdése szerint semmis, minek folytán a teljes szerződés érvénytelensége is megállapítható.

Az alperesek emellett hivatkoztak arra is, hogy a felperes jogelődje megsértette a Hpt. 78. § (1) bekezdése szerint őt terhelő, a hitelképesség feltárására irányuló kötelezettségét, ezért a szerződés a Ptk. 206. § (2) bekezdése alapján is semmis.

A szerződés mindemellett a kirovó összeg pénzben nem határozza meg a kölcsön összegét és a visszafizetendő törlesztőrészleteket sem, emellett a szerződésből a folyósítás időpontja, valamint a törlesztőrészletek tényleges száma sem állapítható meg, ezért az a Hpt. 213. § (1) bekezdés a) és e) pontjába ütközően is érvénytelen. A szerződés semmissége ezen túl a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontja alapján az ügyleti kamat hiánya miatt is megállapítható, mely érvénytelenségi ok, álláspontja szerint, nem is küszöbölhető ki. Az alperesek hivatkoztak arra is, hogy a szerződésben meghatározott teljes hiteldíj mutató értéke sem ellenőrizhető, ezért a szerződés a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontját is sérti.

Az alperesek bizonyítottság hiányában vitatták a keresettel érvényesített követelésük összegszerűségét is. Álláspontjuk szerint a felperes által benyújtott kimutatás ennek alátámasztására nem alkalmas.

III.

Az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította a kölcsönszerződés érvénytelenségét és azt annak megkötésének napjára visszamenő hatállyal érvényessé nyilvánította azzal, hogy az induló ügyleti kamatláb mértéke évi 7,87 %, továbbá a kereseti kérelem szerint marasztalta egyetemlegesen az alpereseket.

Tekintettel arra, hogy annak megállapítása az érvénytelenségi okok vizsgálatát megelőzi és az alperes nyilatkozataiból nem egyértelműen bár, de kivehető volt, hogy a szerződés létrejöttét is kétségessé tette, az elsőfokú bíróság a szerződéskötés idején hatályos Ptk. 205. § (1) és (2) bekezdése alapján vizsgálta és megállapította, hogy a szerződő felek által aláírt okiratok által is tanúsítottan, valamint annak teljesítéséből következően a szerződés létrejöttére irányuló szándéka valamennyiüknek fennállt. A szerződés ezért nem ütközik a Ptk. 205. § (2) bekezdésébe, azaz létrejött.

Az alperes hivatkozására figyelemmel az elsőfokú bíróság vizsgálta azt is, hogy a felek szerződéskötési szándéka kiterjedt-e annak devizaalapúságára és a lefolytatott bizonyítás eredménye alapján az alperesek személyes meghallgatásán tett nyilatkozatával szemben a finanszírozási kérelem, a kölcsönszerződés, valamint Tóth Szabolcs István, a szerződéskötésnél közreműködő személy tanúvallomása alapján arra a következtetésre jutott, hogy az alpereseknek egyértelmű tudomása kellett, hogy legyen arról, hogy a szerződésben a teljesítések devizában való elszámolását kötötték ki.

Az elsőfokú bíróság az üzletszabályzat devizában való elszámolásra, illetőleg minden árfolyamra utaló rendelkezéséből, továbbá annak fentiekben idézett V.6. pontjából és az I. r. alperes azon nyilatkozatából, mely szerint az üzletszabályzatot megismerte, azt állapította meg, hogy az alperesek számára abból egyértelműen felismerhető kellett, hogy legyen az árfolyamváltozás és a fizetési kötelezettségek kapcsolata, az abból adódó kockázat lényege. Ezzel a felperes jogelődje a Hpt. 203. § (6), (7) bekezdésében meghatározott tájékoztatási

kötelezettségének eleget tett, mely a 2/2014. PJE határozat értelmében elégséges a devizában való elszámolást kikötő szerződési feltételek átláthatóságának megállapításához is. Tekintettel arra, hogy ezen szerződési feltételek a főszolgáltatás körébe tartozóak, ezt meghaladóan tisztességtelenségük nem volt vizsgálható. Mindebből következően a Ptk. 209/A. § (2) bekezdésére hivatkozással előterjesztett érvénytelenségi kifogás sem volt az elsőfokú bíróság megítélése szerint megalapozott.

Az elsőfokú bíróság a bizonyítékok körében vette figyelembe Tóth Szabolcs István tanú vallomását, aki a szerződéskötés során a felperes jogelődje képviselőjeként eljár, akinek a szerződéskötéskor nem voltak határozott emlékei, csupán általában tudta elmondani, hogy a szerződéskötési gyakorlat értelmében az árfolyamváltozás törlesztőrészletekre gyakorolt hatásáról ügyfeleiket külön tájékoztatták és összevetették a deviza és a forint alapú konstrukciókat, melyek alapján egyértelműen kedvezőbbek voltak a svájci frank alapúak az ügyfelek számára. Emellett tájékoztató anyagok is rendelkezésre álltak a szerződéskötés helyszínén, amelyekből valamennyi kölcsönt felvenni kívánó személy választ kaphatott a kérdéseire, de ezen lehetőség egyéb módon is rendelkezésre állt. Mindezzel szemben az alpereseknek kellett volna bizonyítaniuk, hogy ezzel ellentétes tájékoztatást kaptak, amely alapján úgy gondolhatták, hogy a kockázat nem valós, vagy őket csak korlátozott mértékben terheli.

Az elsőfokú bíróság az alpereseknek a Hpt. 78. § (1) bekezdésében – a hitelképesség vizsgálatának elmulasztásával – összefüggő hivatkozásával kapcsolatban kifejtette, hogy a felhívott jogszabályi rendelkezések valójában a hitelfedezet vizsgálatára vonatkoznak, olyan jogszabályi rendelkezések pedig nincsenek, amelyek a hitelképesség vizsgálatának részletes szabályait rögzítenék, emellett a felperes jogelődjének is érdeke volt, hogy olyan adósnak nyújtson kölcsönt, aki azt várhatóan vissza tudja fizetni, ezért jövedelmi-vagyoni viszonyait feltehetően feltárta. Mindemellett ennek során nem kellett tekintettel lennie arra, hogy az adós fizetési kötelezettségének várhatóan eleget tudna-e tenni egy rendkívüli árfolyamesemény következtében is. Mindezek miatt a szerződés a Ptk. 200. § (2) bekezdése szerint nem lehet érvénytelen.

Az elsőfokú bíróság a felek egyező hivatkozása és a szerződés egyértelmű tanúsága alapján megállapította, hogy az nem tartalmazza a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontja ellenében az ügyleti kamat százalékos mértékét, ezért érvénytelen. A szerződés ugyanakkor, tekintettel arra, hogy az ügyleti kamat mértéke kiszámítható, érvényessé tehető, az ügyleti kamatláb ugyanis a törvényi elszámolás részét képezi, emellett azt a felperes számításokkal is levezette. Az elsőfokú bíróság ezért a kereseti kérelemnek megfelelően pótolta a hiányzó rendelkezést és a szerződést ezzel érvényessé nyilvánította.

Nem találta ugyanakkor érvénytelennek a szerződést a Hpt. 213. § (1) bekezdés a), b) és e) pontjai alapján. A szerződés a kölcsönösszeget forintban meghatározza, melynek svájci frank összege is megállapítható a szerződés rendelkezései alapján a folyósítás napján irányadó árfolyam figyelembevételével. Hasonlóképp kiszámítható a törlesztőrészletek svájci frank összege.

A szerződés emellett egyértelműen tartalmazza a teljes hiteldíj mutató százalékban kifejezett értékét továbbá az üzletszabályzat kitér arra, hogy annak számítási módját mely jogszabály tartalmazza és annál a felperes jogelődje mit vett figyelembe, felsorolja az annak számítása során figyelembe nem vett költségeket és azok összegét is. Emellett amennyiben helytelenül számította volna ki a teljes hiteldíj mutatót a felperes jogelődje, úgy az nem a szerződés alperesek által hivatkozott okból való érvénytelenségét, hanem a felek közötti elszámolására kiható jogkövetkezményt vont volna maga után, illetőleg a szerződés akarati hiba miatt való

megtámadására adna alapot. Erre azonban a megtámadási határidő eltelte miatt – az elsőfokú bíróság jogértelmezése szerint - már nincs lehetőség.

Végül az elsőfokú bíróság kifejtette, hogy az alperesek a követelés összepszerúségét érdemben nem tudták alappal vitatni, emellett a követelés a 2014. évi XL. törvény értelmében tovább nem vitathatóan elszámoltnak minősül, mely elszámolás a törvényi rendelkezések szerint felülvizsgált, ezért a Ptk. 523. §-a alapján a keresettel egyezően marasztalta egyetemlegesen az alpereseket.

IV.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen benyújtott *fellebbezésében* az I. és II. r. alperes annak megváltoztatásával a kereset elutasítását kérte.

A fellebbezésben az alperesek sérelmezték az elsőfokú bíróság ítéletének azon rendelkezését, mellyel a Hpt. 213.§ (1) bekezdés c) pontján alapuló érvénytelenség további jogkövetkezményét alkalmazta, ezzel összefüggésben hivatkoztak a megállapítási kereset Polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 172. § (3) bekezdésében meghatározott feltételei hiányára, melyek közül az alperesekkel szembeni jogvédelem szükségessége a Hpt. 213. § (3) bekezdésében rögzített fogyasztóvédelmi rendelkezés értelmében, valamint a polgári jog azon általános elvéből kifolyólag, mely szerint saját mulasztására jogok szerzése érdekében senki nem hivatkozhat, eleve nem alkalmazható.

Álláspontjuk szerint tévesen jutott az elsőfokú bíróság arra a megállapításra is, hogy az ügyleti kamat százalékos értéke kiszámítható. A felperes által előadott számítási mód ugyanis nem veszi figyelembe az árfolyamrést és a szerződés teljesítésével felmerülő költségeket. A szerződés érvényessé nyilvánítása emellett sérti az Alaptörvény 28. cikkét és az Európai Unió jogával is ellentétes azáltal, hogy megfosztja a hatékony szankciótól a fogyasztóval szerződő fél törvénytörő eljárását. Maga a Hpt. 213. §-a és a mögötte meghúzódó a Tanács 87/102. EGK irányelve az ott meghatározott tartalmi követelményeknek megfelelő szerződést éppen a gazdasági élet szereplőinek a fogyasztók érdekei ellenében folytatott gyakorlattól való távoltartását célozza, mely a szerződés érvényessé nyilvánításával nem valósulhat meg.

Az alperesek emellett támadták az elsőfokú bíróság ítéletének valamennyi rendelkezését azon okból, hogy az elsőfokú bíróság a Ptk. 209. § és 209/A. § (2) bekezdését, valamint az ehhez kapcsolódó, a 93/13/EGK irányelv alapján az Európai Unió Bírósága által folytatott gyakorlatot figyelmen kívül hagyta akkor, amikor a szerződés devizaalapúságából eredő árfolyamkockázatról való tájékoztatás megfelelőségét állapította meg. Hangsúlyozta, hogy a Kúria szerint sem minősülhet megfelelő tájékoztatásnak az, ha az árfolyamkockázat csak kikövetkeztethető a szerződés egyes rendelkezéseiből, illetőleg több különböző okiratban szereplő rendelkezések együttes értelmezéséből. Az elsőfokú bíróság által ekként elfogadott szerződési rendelkezések nem világosak és nem érthetőek, azokból nem tűnik ki, hogy az árfolyamváltozásnak nincs felső határa és hogy ennek lehetősége a kölcsön futamideje alatt reálisan bekövetkezhet. Ezzel az elsőfokú bíróság teljesen figyelmen kívül hagyta a Kúria 2/2014. PJE határozatában meghatározott szempontokat is.

Tekintettel arra, hogy a devizában való elszámolás kikötésének tisztességtelenségén alapuló érvénytelensége folytán a teljes szerződés semmis, az a Ptk. 198. § (1) bekezdése értelmében joghatás kiváltására nem alkalmas, ezért – függetlenül a felperes által levezett összepszerúség helyességétől – szerződésből eredő jogot a felperes nem érvényesíthet.

A felperes *fellebbezési ellenkérelme* az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyására irányult. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg és az abból levont jogi következtetései is helytállóak. A szerződés érvényessé nyilvánításával összefüggésben kiemelte, a fogyasztó számára nem hátrányos az, hogy az ügyleti kamat éves százalékos értéke helyett annak egyenértékét tünteti fel a szerződés összegszerűen. Hangsúlyozta továbbá, hogy a 6/2013. PJE határozat 4. pontja értelmében a szerződés érvénytelenségének megállapítása esetén a bíróságnak elsősorban a szerződés érvényessé nyilvánítására kell törekednie.

A devizában való elszámolást kikötő szerződési feltételek tisztességtelenségét érintő fellebbezéssel összefüggésben a felperes ismételt kiemelte, hogy Tóth Szabolcs István tanú vallomásából egyértelműen megállapítható a tájékoztatás megfelelősége, melyből kitűnően a szerződésen kívül különböző tájékoztató anyagok, valamint az üzletkötőn kívül az üzletvezető és a call centeren keresztül hívható ügyfélszolgálat is rendelkezésre állt az alperesek számára, hogy kérdéseiket feltehessék az általuk megkötendő szerződéssel összefüggésben. Ezen bizonyítékokat a szerződést mellékleteivel együtt értékelve helytállóan jutott az elsőfokú bíróság arra a következtetésre, hogy a svájci frank alapú elszámolás kikötése kellően világos és érthető volt. Mindazonáltal a releváns rendelkezések az üzletszabályzatban nem elrejtve jelentek meg, hanem annak elején összeszedetten és egységesen, melyek megfelelő értelmezésével az átlagos fogyasztó is felismerhette a szerződés devizaalapúságában rejlő kockázatot. Maga a 6/2013. PJE határozat is fogyasztóval szembeni elvárásként fogalmazza meg, hogy a szerződést áttanulmányozza, szükség esetén tájékoztatást kérjen. Emellett az Európai Unió Bíróságának gyakorlatából is az következik, hogy a szerződés megkötésével kapcsolatos valamennyi körülményt és a szerződés valamennyi feltételét együtt kell értékelni akkor, amikor a tájékoztatás megfelelőségéről, a szerződési feltétel világosságáról és érthetőségéről határoz a bíróság.

Összességében az árfolyamváltozás alperes által választott elszámolási módjából, a mértékadó devizanem megjelöléséből, a mértékadó devizanem és mértékadó kamatláb definíciójából, a mértékadó árfolyam és rendkívüli árfolyamesemény meghatározásából az árfolyamváltozás számításának és „kiterhelési” módjának meghatározásából, a szerződés gondos átolvasása és megfelelő értelmezése mellett egyértelműen és világosan megállapítható, hogy a szerződés árfolyamkockázattal jár, melyet az alperesek kötelesek viselni és amelynek nincs korlátja.

V.

A *másodfokú bíróság* felülbírálati jogkörét a fellebbezési kérelem és a fellebbezési ellenkérelem korlátai között gyakorolta [Pp. 370. § (1) bekezdés]. A fellebbezés az elsőfokú bíróság ítéletének valamennyi – jogalakító és marasztaló – rendelkezését érintette, de részben eltérő alkalmazni kért felülbírálati jogkör mellett. Az I. és II. r. alperes fellebbezésében – tartalma szerint [Pp. 264. §-a szerint irányadó Pp. 110. § (3) bekezdése] – a szerződést érvényessé nyilvánító ítéleti rendelkezéssel szemben a Pp. 369. § (3) bekezdés c) pontjában, míg a marasztalást tartalmazó rendelkezéssel szemben a Pp. 369. § (3) bekezdés a) és c) pontjában meghatározott felülbírálati jogkör alkalmazását kérte.

Tekintettel arra, hogy az I. és II. r. alperes fellebbezésében is fenntartott anyagi jogi kifogásával érvényesített jog fennállása, azaz a szerződés teljes érvénytelensége esetén a szerződés egyéb okból megállapított érvénytelenségét orvosló ítéleti rendelkezés is jogalapját veszti, a másodfokú bíróság elsőként a szerződésben foglalt deviza alapú elszámolást kikötő

feltétel tisztességtelensége kapcsán az elsőfokú bíróság által megállapított tények és az azokból levont jogi következtetések anyagi jognak való megfelelőségét vizsgálta.

A másodfokú bíróság ezzel összefüggésben megállapította, hogy az elsőfokú bíróság az e kérdésben való döntéshez szükséges bizonyítást foganatosította, a feltárt bizonyítékokból többnyire helyesen következtetett a jogvita eldöntésének alapjául szolgáló tényekre, a bizonyítékok értékelése azonban részben okszerűtlen volt. A másodfokú bíróság ezért a tényállást az árfolyamkockázatról való tájékoztatás tartalma tekintetében az alábbiak szerint módosítja.

Az elsőfokú bíróság a szerződés, az annak részét képező üzletszabályzat, valamint a tanúvallomása alapján azt állapította meg, hogy az I. és II. r. alperes olyan tartalmú tájékoztatást kapott a felperes jogelődjétől, amelyből egyértelműen felismerhető volt a teljesítések devizában való elszámolásával járó árfolyamkockázat, az árfolyamváltozás törlesztőrészekre gyakorolt hatása, és az is, hogy ez a változás akár korlátlan mértékben is megnövelheti az I. és II. r. alperes terheit. Ezzel szemben sem az a blanketta, amelyen a finanszírozási kérelmet az I. r. alperesnek elő kellett terjesztenie, sem a kölcsönszerződés úgynevezett egyedi, az I. r. alperes által aláírt része, sem az üzletszabályzat, sem a II. r. alperes által aláírt, Garanciaszerződés elnevezésű okirat ilyen tartalmú tájékoztatást nem tartalmaz. Az üzletszabályzat V. 6. pontjában szerepel ugyan az, hogy az adós vállalja a svájci frank és a forint közötti árfolyamváltozásból eredő kockázatot, e kockázat mibenléte és mértéke azonban e tájékoztatásban nem szerepel, csupán az, hogy az Euró és a további idegen devizanemek közötti keresztárfolyam változást is jelent. Annak bizonyítéka a bizonyítási eljárás során nem merült fel, hogy akár erre is, és az árfolyamváltozással járó további körülményekre a felperes jogelődje az I. és a II. r. alperes figyelmét külön felhívta volna. Okszerűtlenül következtetett az elsőfokú bíróság ezen tényekre a tanúvallomásából is.

A Pp. 294. § (4) bekezdése értelmében a tanú a per eldöntése szempontjából lényeges tényekre nyilatkozik, vallomása mint bizonyíték ezen tényekre vonatkozik. A felperesnek azt kellett a perben bizonyítania – többek között –, hogy a deviza alapú elszámolás gazdasági kockázatairól mind az I. és mind a II. r. alperesnek megfelelő tájékoztatást nyújtott. E körben releváns ténynek a konkrét tájékoztatás megtörténte és tartalma számít, a felperes jogelődjét képviselő autókereskedő cég a szerződéskötési gyakorlata az értékelendő tények körében figyelembe vehető, de nem helyettesíti a konkrét ügyben megtörtént szóbeli vagy írásbeli tájékoztatás feltárását.

Az elsőfokú eljárás során tanúként kihallgatott a tanú akként nyilatkozott, hogy a perbeli szerződéskötésre nem emlékszik, a szerződésen szereplő aláírásról is csak „úgy gondolta”, hogy tőle származik, míg a II. r. alperessel kötött ún. garanciaszerződés aláírásánál nem is működött közre. Arra sem tudott egyértelműen nyilatkozni – de ez a perbeli nyilatkozatok alapján is ellentmondásos – hogy egyáltalán a szerződést mely településen kötötték a felek. Mindebből következően már önmagában a perbeli szerződéskötésnél való közreműködése is kétséges. Tanúvallomásából pedig egyáltalán nem tárható fel a szerződéskötésnél történt szóbeli tájékoztatás tartalma. Olyan általános jellegű kijelentések, miszerint az ügyfeleknek „beszéltünk az árfolyamkockázatról, a svájci frank és a forint közötti különbségekről”; „én nem mondtam soha senkinek azt, hogy ha svájci frank alapú volt a szerződés és erre az ügyfél rákérdezett, hogy ezzel nem kell foglalkozni, mert úgymint forintban kell fizetni és csak a forint számít”, a jelen per eldöntéséhez szükséges tények megállapítására nem alkalmasak.

A tanú vallomása ezért bizonyítékként nem volt figyelembe vehető.

Mindebből következően a rendelkezésre álló okirati bizonyítékok alapján kell megállapítani a szerződéskötés során a felperes jogelődje részéről adott tájékoztatás tartalmát.

A finanszírozási kérelemből, a szerződés egyedi részéből, valamint az üzletszabályzatból megállapíthatóan a devizában való elszámolás kikötésével az I. és a II. r. alperesre háruló kockázatok tekintetében adatot egyedül az üzletszabályzat V.6. pontja tartalmaz. Az üzletszabályzattal együtt e rendelkezés megismerésének lehetősége adott volt az I. r. alperes számára, ugyanez a II. r. alperes vonatkozásában ilyen tartalmú blanketta nyilatkozat hiányában nem állapítható meg. A rendelkezésre álló adatok alapján nem bizonyított az sem, hogy akár az üzletszabályzat ezen rendelkezésére a felperes jogelődje az I. r. alperes figyelmét legalább külön felhívta volna.

A fentiek szerint módosított tényállás alapján a devizában való elszámolást kikötő szerződési feltétel tisztességtelenségére vonatkozóan levonható jogi következtetés is az elsőfokú bíróságétól eltérő. Ezzel összefüggésben az elsőfokú bíróság helytállóan utalt a Ptk. 209. § (1), (2) bekezdésére, és ellentmondásosan a Ptk. 209. § (4) bekezdésére, de összességében helyesen rögzítette a tájékoztatás elvárható tartalmát, akként, hogy abból az alperesek mint az átlagos fogyasztó mércéjén keresztül megítélt konkrét fogyasztók számára ki kellett tűnnie, hogy az árfolyamkockázat korlátozás nélkül kizárólag őket terheli.

E körben a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság indokolását akként pontosítja, hogy azon követelmény, miszerint a főszolgáltatást meghatározó szerződési kikötéseknek is átláthatóknak kell lenniük, nem egyedül a Ptk. szerződéskötés idején hatályos 209. § (4) bekezdéséből következik. Ez ugyanis csupán a tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó rendelkezések alkalmazhatóságát zárja ki ezen kikötések vonatkozásában.

A perbeli szerződés a Ptk. 685. § d) és e) pontja értelmében fogyasztói szerződésnek minősül; annak rendelkezései pedig túlnyomórészt a Ptk. 205/A. § (1) bekezdése szerinti általános szerződési feltételek. Tekintettel arra, hogy a felperes által kínált konstrukció része, annak lényegi eleme volt a devizaalapúság, és nem merült fel arra vonatkozóan adat, hogy e vonatkozásban bármilyen hatása is lehetett volna a további feltételek változatlanul hagyása mellett az ő nyilatkozatának a szerződés tartalmára, továbbá ezen kikötések blanketta jelleggel, előnyomottan való megjelenése folytán megállapítható, hogy azok általános szerződési feltételek.

A szerződési feltételek tisztességtelenségére vonatkozó Ptk.-ban rögzített rendelkezések a Tanács a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 1993. április 5-i 93/13/EGK irányelvén (a továbbiakban: Irányelv) alapulnak, azok értelmezésénél az Irányelv és az annak alapján az Európai Unió Bírósága által folytatott ítélkezési gyakorlat ezért nem mellőzhető.

Amint azt az Európai Unió Bíróságának C-26/13. Kásler ügyben hozott ítélete és ennek nyomán a 2/2014. PJE határozat is megállapította, a pénztartozás devizában való meghatározására vonatkozó szerződési kikötés a főszolgáltatás jellegadó sajátosságát határozza meg, tehát az a főszolgáltatás körébe tartozik. A szerződéskötés idején hatályos Ptk. 209. § (4) bekezdése szerint ugyan a főszolgáltatást megállapító, illetve a szolgáltatás és ellenszolgáltatás arányát meghatározó szerződési kikötésekre a tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó rendelkezések nem irányadók, ugyanakkor az Irányelv 4.cikk (2) bekezdése szerint az általános szerződési feltétel tisztességtelenségét önmagában is

megalapozza, ha az nem világos vagy nem érthető, így az Irányelv teljes érvényesülését az az értelmezés biztosítja – mely egyébként a Kásler ügyben hozott európai bírósági ítéletben és a 2/2014. PJE határozatban is megjelenik -, hogy valamennyi egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltételnek világosnak és érthetőnek kell lennie, miből következően az árfolyamkockázatot az adósra telepítő szerződési kikötés tisztességtelensége csak akkor vizsgálható és állapítható meg, ha az a fogyasztó számára nem volt világos és érthető. A szerződési kikötés átláthatóságát pedig az azt alkalmazó, a fogyasztóval szerződő gazdálkodó szervezetnek kell biztosítania, mégpedig – amennyiben az a szerződési feltétel értelmezéséhez szükséges – megfelelő tájékoztatás révén.

A Kásler ügyben hozott ítélet indokolása is hangsúlyozza, hogy a szerződési feltétel átláthatóságának követelményét kiterjesztően kell értelmezni: nem elég a kikötés nyelvtani értelmezése, hanem a releváns tények összességét kell értékelni, így figyelembe kell venni a szerződéskötést megelőzően a fogyasztónak nyújtott tájékoztatást, a szerződésre vonatkozóan közzétett reklámot és tájékoztatást, magát a szerződés szövegét, azt, hogy az mennyire átláthatóan mutatja be az adott rendelkezést, annak hatását, a többi szerződési kikötéssel való együttthatását is. Az Európai Unió Bíróságának az Irányelv 4. cikk (2) bekezdése értelmezése körében hozott C-51/17. számú ítéletében adott, a bíróságokra kötelező érvényű iránymutatás szerint „az a követelmény, mely szerint a szerződési feltételeket világosan és érthetően kell megfogalmazni, arra kötelezi a pénzügyi intézményeket, hogy elegendő tájékoztatást nyújtsanak a kölcsönvevők számára ahhoz, hogy ez utóbbiak tájékozott és megalapozott döntéseket hozhassanak. E tekintetben e követelmény magában foglalja, hogy az árfolyamkockázattal kapcsolatos feltételnek nemcsak alaki és nyelvtani szempontból, hanem a konkrét tartalom vonatkozásában is érthetőnek kell lennie a fogyasztó számára abban az értelemben, hogy az általánosan tájékozott, ésszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó ne csupán azt legyen képes felismerni, hogy a nemzeti fizetőeszköz a kölcsön nyilvántartásba vétele szerinti devizához képest leértékelődhet, hanem értékelni kell tudni egy ilyen feltételnek a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt – esetlegesen jelentős – gazdasági következményeit is.”

Azt, hogy a deviza alapú elszámolás kikötése önmagában nem elégséges a fenti célok elérésére, azaz arra, hogy az általánosan tájékozott, ésszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó annak ismeretében megalapozott döntést hozzon a szerződéskötés tekintetében, mutatja az is, hogy a Hpt. kógens fogyasztóvédelmi rendelkezései közt a pénzügyi intézmények számára további tájékoztatási kötelezettséget ír elő. E szerint a devizahitelek nyújtására irányuló szerződés megkötését megelőzően a pénzügyi intézménynek a Hpt. 203. § (6) bekezdése szerint fel kell tárnia a szerződéses ügyletben az ügyfelet érintő kockázatot, melynek tudomásul vételét az ügyfél aláírásával kell, hogy igazolja. Kockázatfeltáró nyilatkozatnak a Hpt. 203. § (7) bekezdés a) pontja szerint devizahitel nyújtására irányuló szerződés esetén tartalmaznia kell az árfolyamkockázat ismertetését, valamint annak törlesztőrészletre gyakorolt hatását.

Mindebből egyértelműen következik, hogy a devizában való elszámolást kikötő szerződési feltétellel járó kockázatokat, azok gazdasági következményeit a felperes jogelődjének az alperesek számára külön kifejezetten fel kellett tárnia, el kellett magyaráznia. A felperes azonban ennek megtörténtét nem tudta bizonyítani: sem külön kockázatfeltáró nyilatkozatban, sem szóban nem tájékoztatta az alpereseket a svájci frankban való elszámolás kockázatairól, az általuk aláírt kölcsön- és biztosítéki szerződések sem tartalmaznak kockázatfeltárást.

Nem alkalmasak a svájci frank alapúság és az abból adódóan az adósra háruló kockázat lehetséges gazdasági következményeinek felismerésére az üzletszabályzat elsőfokú bíróság

által megjelölt rendelkezései sem. Önmagában az egyébként félrevezetően kamatváltozás II.-nek nevezett árfolyamváltozás elszámolását többszörösen áttett fogalommeghatározások és az átlagfogyasztó számára nem érthető képlet útján felvázoló általános szerződési feltételek erre egyáltalán nem alkalmasak. A forint és a svájci frank árfolyamváltozásából eredő gazdasági hatásokat nem tárja fel az üzletszabályzat V. 6. pontja sem: az a kockázatokat csupán megemlíti, de azokból sem az árfolyamváltozás mibenléte, sem lehetséges iránya, sem annak akár jelentős, korlátlan mértéke nem állapítható meg. Mindemellett a szerződésben való elhelyezése sem külön figyelemfelhívó, így a kockázatok feltárására teljes mértékben alkalmatlan. Az árfolyamváltozás kockázatának viselésére csupán utaló és a pénzügyi intézmény által nyújtott tájékoztatás tényének megállapítására vonatkozó szerződési rendelkezésekből nem következik az, hogy a felperes jogelődje valóban világosan és érthetően tájékoztatta az alpereseket az árfolyamváltozás kockázatának valódi tartalmáról. Abból tehát, hogy a kölcsönszerződés részét képező üzletszabályzat elszórtan és az átlagfogyasztó számára nehezen érthetően használja az árfolyamváltozás kifejezést, még nem következik az, hogy annak mibenlétét, rá nézve lehetséges következményeit abból fel lehetett ismerni.

Mindennek hiányában az átlagfogyasztó mércéjén keresztül vizsgálandó alperesek számára az általuk vállalt kockázat a kölcsönszerződés aláírásával járó lehetséges következmények nem voltak felismerhetők, ezért a svájci frank alapú elszámolás kikötése nem volt átlátható, a felperes jogelődje még a Hpt. 203. §-ából következő tájékoztatási kötelezettségének sem tett eleget, így arra sem hivatkozhat alappal, hogy az alperes nem kérdezett rá kifejezetten a devizában való elszámolás kockázataira.

Minderre tekintettel a Ptk. 209. § (1) bekezdése alapján a kölcsönszerződés svájci frankban való elszámolást kikötő szerződési feltétele tisztességtelen, ezért semmis. A főszolgáltatást meghatározó szerződési feltétel kihagyásával a szerződés nem teljesíthető, ezért a Ptk. 239. § (2) bekezdése alapján a teljes szerződés érvénytelen.

Amint azt az elsőfokú bíróság helyállón megállapította, a szerződés a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontja alapján is teljesen (és nem részben, ahogy arra a felperes keresetében hivatkozott) érvénytelen.

Figyelemmel arra, hogy a devizában való elszámolást kikötő szerződési feltétel semmisségéből eredő érvénytelenség további jogkövetkezményeinek alkalmazása a per tárgyát nem képezte, az ezen okból megállapított teljes érvénytelenség pedig a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontja szerinti érvénytelenségi ok esetleges kiküszöbölésével sem orvosolható, a keresettel érvényesített jog fennállása hiányában az érvénytelenség elsődleges jogkövetkezménye alkalmazásának van csak helye, mely a kereset elutasításában áll. Erre figyelemmel annak a fellebbezés elbírálása során már nem volt jelentősége, hogy a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontján alapuló érvénytelenség folytán a szerződés érvényessé nyilvánítható-e.

A másodfokú bíróság ennek megfelelően változtatta meg az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 383. § (2) bekezdése alapján. A felperes külön perben kérheti az érvénytelenség valamennyi további jogkövetkezményének alkalmazásával a felek közötti pénzmozgások elszámolását.

Tekintettel arra, hogy az alperes sikeres fellebbezése folytán a felperes pervesztes lett, a Pp. 239. §-a szerint irányadó Pp. 83. § (1) bekezdése alapján köteles megtéríteni az I. és II. r. alperes első- és másodfokú eljárással felmerült ügyvédi munkadíjból álló perköltségét. Az alperesek az ügyvédi munkadíjat a vonatkozó 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) és (5) bekezdése szerint számították fel, minek alapján a másodfokú bíróság azt mindösszesen 210.000 Ft-ban állapította meg, melyhez hozzászámította az alperesek által előlegezett és másodfokú perköltségként felszámított fellebbezési illeték összegét is.

Eger, 2020. február 28.

Dr. Tózsér Lajos s.k.
s.k.
a tanács elnöke

Dr. Oltai-Kovács Krisztina s.k.
előadó bíró

Dr. Gulyás István
bíró